

DET TALTE ORD GÆLDER

Talepunkt til brug for Forsvarsministerens besvarelse af FOU samrådsspørgsmål B og C, Forsvarsudvalget, den 15. december 2015

Nikolaj Villumsen (EL) og Eva Flyvholm (EL) har den 7. oktober stillet Samrådsspørgsmål B i regi af Forsvarsudvalget.

"Hvad kan ministeren oplyse om samarbejdet med Blackwater i Irak?"

Holger K. Nielsen (SF) har den 8. oktober 2015 stillet Samrådsspørgsmål C i regi af Forsvarsudvalget.

"På baggrund af udtalelserne fra den tidligere Blackwater-agent, Michael Gilbert, til Radio 24/7 ønskes en gennemgribende redegørelse for samarbejdet mellem det danske forsvar og Blackwater under Irakkrigen."

[Indledning]

- Tak for det. Og tak for muligheden for at orientere om, hvad der var historien bag, og hvad der skete. Jeg har tilladt mig at dele en skitse rundt, som er en visuel gengivelse af min besvarelse af de to samrådsspørgsmål [B og C] fra henholdsvis Nikolaj Villumsen [EL] og Eva Flyvholm [EL] samt fra Holger K. Nielsen [SF].
- Essensen af begge spørgsmål er et ønske om en redegørelse for Forsvarets samarbejde med Blackwater i Irak, hvorfor jeg har valgt at besvare de to spørgsmål i samme besvarelse.
- Samrådet giver mig mulighed for at redegøre for Forsvarets kontakt med Blackwater i Irak. Sagen har haft stor bevågenhed og har medført mange spekulationer.

- Jeg håber, at dagens samråd kan bidrage til at besvare nogle af de udestående spørgsmål i den her sag, som efterhånden har nogle år på bagen.
- Jeg vil indledningsvis mere generelt komme ind på brugen af private sikkerhedsfirmaer i forbindelse med internationale operationer.
- Dernæst vil jeg redegøre for det danske personbeskyttelsesbidrag i Bagdad samt den sikkerhedsstruktur, der udgjorde rammen for den danske enheds virke i Bagdad.
- Slutteligt vil jeg gå i detaljer med Forsvarets kontakt med Blackwater.

[Brugen af private sikkerhedsfirmaer]

- Først lidt om brugen af civile virksomheder i forbindelse med internationale operationer. Civile virksomheder anvendes i forbindelse med internationale operationer ofte som erstatning for eller som supplement til militære løsninger, og kan den vej medvirke til, at mindske det militære fodaftryk og også de økonomiske omkostninger til en given mission. Som eksempel

kan nævnes cafeteriadriften i NATO's Resolute Support Mission i Afghanistan, som er udliciteret til civile virksomheder.

- Civile virksomheder bidrager ligeledes til mere sikkerhedsrelaterede opgaver, som det aktuelt er tilfældet i forbindelse med den danske ambassade i Kabul, hvor sikkerhedsfirmaer fra Sverige og Storbritannien varetager sikkerheden.
- Det var også i den rolle, at den amerikanske regering anvendte private sikkerhedsfirmaer i Irak, som eksempelvis Blackwater.

[Det danske personbeskyttelsesbidrag]

- Lad mig nu vende blikket mod Irak og Blackwater.
- Udenrigsministeriet etablerede i 2003 en diplomatisk repræsentation i Bagdad. Den danske repræsentation i Bagdad havde blandt andet til opgave at varetage Danmarks bilaterale bistand til Irak samt varetage Danmarks diplomatiske og kommercielle interesser.

- Sikkerhedssituationen i Bagdad var – og altså også på det tidspunkt - meget usikker, hvorfor Forsvaret blev anmodet om at støtte med etablering af den fysiske sikkerhed for det diplomatiske personale samt i øvrigt for besøgende gæster.
- Forsvaret udsendte derfor i november 2003 et personbeskyttelsesbidrag til den danske repræsentation i Bagdad.
- Det danske personbeskyttelsesbidrag havde konkret til opgave at varetage den fysiske sikkerhed af det diplomatiske personel ved repræsentationen – og også besøgende gæster fra det officielle Danmark, herunder fra Folketinget. Med henblik på varetagelsen af den fysiske sikkerhed af det diplomatiske personel og officielle gæster, herunder transporter i Bagdad, foretog personbeskyttelsesbidraget indhentning af oplysninger og koordination med øvrige aktører i området.

[Sikkerhedsstrukturen i Bagdad]

- Det danske personbeskyttelsesbidrag var indsat i rammen af koalitionsstyrkerne i Irak.

- Jeg vil godt forklare den organisatoriske indplacering lidt nærmere som udgangspunkt for min efterfølgende gennemgang:
- Sikkerhedsstrukturen i Bagdad i 2003 var sammensat af dels en militær del, som bestod af koalitionsstyrkerne, og dels en ren amerikansk del i regi af den amerikanske ambassades sikkerhedskontor [benævnt Regional Security Office] og det er dét, der også er skitseret på den skitse, jeg delte rundt.
- Det var dette sikkerhedskontor ved den amerikanske ambassade, der fra juni 2004 var bemandet og drevet af Blackwater. Dette skete på baggrund af en kontrakt med de amerikanske myndigheder.
- Sikkerhedsstrukturen i Bagdad var sådan opbygget, at hvis det danske personbeskyttelsesbidrag i en nødsituation havde behov for akut støtte, så kontaktede de koalitionsstyrkens hovedkvarter i Bagdad [Multinational Force Tactical Operations Center]. Hovedkvarteret kunne i en sådan situation formidle militær støtte fra andre militære enheder, der måtte være i nærheden.

- I det tilfælde, at koalitions hovedkvarteret ikke kunne tilvejebringe den nødvendige militære støtte, var der mulighed for, at koalitions hovedkvarteret kunne bede sikkerhedskontoret på den amerikanske ambassade om hjælp – hvilket altså fra 2004 blev drevet af Blackwater.
- Med andre ord kunne det danske personbeskyttelsesbidrag i nødstilfælde blive støttet af kapaciteter fra Blackwater, hvis der i regi af koalitionen ikke var kapacitet til rådighed.
- Der var ikke tale om et formaliseret samarbejde med Blackwater, men alene et uformelt samarbejde om støtte i nødsituationer. Forsvaret har oplyst, at den amerikanske ambassade i Bagdad havde meldt, at et sådan samarbejde kun kunne foregå på uformel basis.

[Kontakten med Blackwater]

- Forsvaret har endvidere oplyst, at der ikke foreligger oplysninger om, at der på noget tidspunkt blev behov for konkret, taktisk støtte fra Blackwater i Bagdad – det vil sige, at Blackwater

ikke på noget tidspunkt er blevet tilkaldt for at komme det danske hold til undsætning.

- Dermed er ikke sagt, at der ikke har været kontakt mellem danskerne i Bagdad og Blackwater.

- Det danske personbeskyttelseshold i Bagdad har som en del af sit arbejde haft kontakt med de andre aktører i Bagdad, som også beskæftigede sig med den sikkerhedsmæssige situation i området. Det var først og fremmest koalitionen. Men der har også været en vis grad af dialog mellem det danske personbeskyttelsesbidrag og den amerikanske del af sikkerhedsstrukturen i Bagdad – altså den amerikanske ambassades sikkerhedskontor, der - som nævnt - fra 2004 var drevet af Blackwater. Forsvaret har oplyst, at man ikke har kunnet tilvejebringe regninger, dokumenter m.v., som antyder, at Forsvaret på noget tidspunkt har betalt for ydelser fra Blackwater. Der er heller ikke på noget tidspunkt indgået skriftlige aftaler med Blackwater.
- Men der var, som nævnt, en dialog med Blackwater. Lad mig uddybe den dialog, der var, lidt nærmere.
- For eksempel var det i forbindelse med eskortering af danske diplomater og andre officielle i Bagdad relevant på forhånd at få oplysninger om, hvor hinanden var – bl.a. for at undgå utilsigtede hændelser, herunder risikoen for gensidig beskydning. Der var derfor et konkret og nødvendigt behov for kommuni-

kation og koordination med relevante aktører i Bagdad, og herunder altså også Blackwater.

- Karakteren af den gennemførte kommunikation og koordinati-
on var fortrinsvis udveksling af informationer og efterretninger
om sikkerhedssituationen i Bagdad.
- Hyppigheden af denne koordination eller efterretningsudveks-
ling var op til flere gange om ugen afhængig af de operative
behov og indsættelser.
- Forsvaret oplyser, at et eksempel på denne koordination var
udveksling af oplysninger om status på ruter gennem Bagdad,
oprørsstyrkernes aktiviteter, taktikker, teknikker og procedu-
rer. Forsvaret anfører også fokus på statistikker for eksempel-
vis angreb med vejsidebomber [de såkaldte IED'er], som
blandt andet omfattede hyppighed, tidspunkt på dagen, typer
af vejsidebomber samt naturligvis procedurer for imødegåelse
af disse sprængladninger.
- Disse oplysninger anvendte det danske personbeskyttelses-
bidrag blandt andet i forbindelse med de trussels-vurderinger
som bidraget udfærdigede forud for kørsel i Bagdad med hen-
blik på at maksimere enhedens overlevelsessevne. Der var med

andre ord tale om en helt naturlig dialog og koordination med bl.a. Blackwater med henblik på at beskytte officielle danskere i Bagdad.

- Forsvarets gennemgang af den eksisterende dokumentation har påvist, at det danske personbeskyttelsesbidrag har gennemført jævnlig koordination i form af udveksling af oplysninger og efterretninger siden 9. maj 2005. Forsvaret kan dog ikke afvise, at koordinationen allerede blev påbegyndt i 2. halvår af 2004.
- Forsvaret har således ikke på noget tidspunkt indgået i et formelt samarbejde med Blackwater, men der har været den nævnte kontakt – og mulighed for, at Blackwater kunne tilkaldes i nødsituationer, hvilket som nævnt ikke blev tilfældet.
- Afslutningsvis skal det anføres, at Forsvaret i forbindelse med besvarelse af forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 29 af den 22. september 2015 har oplyst, at der i februar 2007 på foranledning af Blackwater blev gennemført et møde i København med repræsentanter fra Forsvarskommandoen. På mødet præsenterede Blackwater deres ideer om etablering af træningsfacilite-

ter i Danmark. Mødet resulterede ikke i et samarbejde mellem Blackwater og Forsvaret. Der blev dog fremsendt en liste over mulige kontaktpersoner i Forsvaret til brug for Blackwater, men der ses ikke at være blevet igangsat yderligere samarbejde på baggrund af mødet.